

Bilag til Retsplejerådets redegørelse om retshjælp ved advokat mv.

Bilag	Indhold	Side
1	Bekendtgørelse nr. 1160 af 9. december 2011 om offentlig retshjælp ved advokater (retshjælpsbekendtgørelsen).	2
2	Bekendtgørelse nr. 1140 af 13. december 2002 om offentlig retshjælp ved advokater (historisk).	4
3	Blanket til brug ved ydelse af retshjælp.	7
4	Udgifter til retshjælp ved advokat fordelt på de 24 byretter 2007-2011.	8
5	Udgifter til retshjælp ved advokat specificeret på rådgivningens karakter 2003-2011.	9
6	Tildelte tilskud til retshjælpsinstitutioner ("retshjælpspuljen") 2003-2012.	10
7	Registrerede antal henvendelser til retshjælpskontorerne 2003-2011.	11
8	Udgifter til fri proces 2003-2011.	12
9	Antal afsluttede civile sager ved byretterne, hvor mindst én af parterne har haft fri proces 2001-2011.	13
10	Antal anmeldte sager inden for retshjælpsforsikring 1992-2010.	14
11	Udbetaling i retshjælpsforsikring 1988-2010.	15
12	Antal afsluttede sager inden for sagskategorien "småsager" 2008-2011.	16
13	Antal afsluttede civile sager i alt ved byretterne 2007-2011.	17
14	Indtægtsgrænser for retshjælp ved advokat og fri proces 2003-2010.	18
15	Udviklingen i befolkningens indkomst 2001-2009.	19
16	Forsikringsbetingelser for retshjælpsforsikring.	20
17	Alternative og tilgrænsende retshjælpsordninger.	27

Bilag 1

BEK nr. 1160 af 09/12/2011 Gældende

Offentliggørelsesdato: 14-12-2011

Justitsministeriet

Bekendtgørelse om offentlig retshjælp ved advokater

I medfør af § 323, stk. 7, § 325, stk. 2, og § 326 i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 1063 af 17. november 2011, fastsættes:

Tilskud til advokater, der yder retshjælp

§ 1. Efter retsplejelovens § 323, stk. 1, yder justitsministeren tilskud til retshjælp ved advokatvagter i form af helt grundlæggende mundtlig rådgivning (trin 1). Justitsministeren yder endvidere tilskud til retshjælp ved advokater i form af rådgivning ud over helt grundlæggende mundtlig rådgivning (trin 2) og rådgivning i forbindelse med forligsforhandlinger (trin 3).

Stk. 2. Efter retsplejelovens § 333, stk. 5, skal advokater, der er antaget til at udføre sager for parter, der har fri proces, yde retshjælp til personer, der opfylder de økonomiske betingelser i medfør af § 325, stk. 3-5. Andre advokater kan ved anmeldelse til byretten påtage sig en tilsvarende forpligtelse.

Stk. 3. Byretten udarbejder og ajourfører løbende en fortegnelse over de advokater, som yder retshjælp i retskredsen. Fortegnelsen ligger til gennemsyn i byretten, i kommunens social- og sundhedsforvaltning, i Forbrugerklagenævnet, hos lokale advokatvagter og retshjælpskontorer samt på biblioteker. Fortegnelsen kan udleveres ved henvendelse i byretten.

De økonomiske betingelser for retshjælp på trin 2 og 3

§ 2. Ved afgørelser om offentlig retshjælp ved advokater benyttes som indtægtsgrundlag summen af:

- 1) den personlige indkomst efter personskattelovens § 3 og
- 2) kapitalindkomsten efter personskattelovens § 4 med tillæg af aktieindkomsten efter personskattelovens § 4 a og CFC-indkomsten efter personskattelovens § 4 b.

Stk. 2. Ved beregninger efter stk. 1 anvendes de indkomster, der fremgår af årsopgørelsen for det forrige kalenderår. Hvis summen af kapitalindkomsten, aktieindkomsten og CFC-indkomsten er negativ, ses der bort fra den. For samlevende gælder dette kun, hvis parret samlet set har negativ indkomst af de nævnte arter.

Stk. 3. Retshjælp gives til personer, hvis indtægtsgrundlag opgjort efter stk. 1 er 289.000 kr. eller mindre. Lever den retshjælpsøgende i et samlivsforhold, gives retshjælp, hvis summen af parrets indtægtsgrundlag er 368.000 kr. eller mindre. Hvis parret har modstående interesser i sagen, anvendes dog den retshjælpsøgendes eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige. I sager om ægteskab eller forældremyndighed, jf. retsplejelovens kapitel 42, kan den retshjælpsøgendes eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige også anvendes.

Stk. 4. Beløbene i stk. 3 forhøjes med 50.000 kr. for hvert barn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos den retshjælpsøgende eller i overvejende grad forsørges af denne.

§ 3. Afviger den retshjælpsøgendes aktuelle indkomstforhold ifølge de foreliggende oplysninger væsentligt fra det, der er lagt til grund ved opgørelsen af indtægtsgrundlaget efter § 2, stk. 1, lægges de tilsvarende aktuelle indkomstforhold til grund.

§ 4. Ved henvendelse til en advokat om retshjælp skal den retshjælpsøgende forevise årsopgørelsen fra skattemyndighederne for 2010. Lever den retshjælpsøgende i et samlivsforhold, skal samleverens årsopgørelse tillige forevises. Dette gælder dog ikke, hvis parret har modstående interesser i sagen.

Stk. 2. Er der ikke udfærdiget årsopgørelse for den retshjælpsøgende eller dennes samlever, eller påberåber den retshjælpsøgende sig § 3, må dokumentation for de aktuelle indkomstforhold forevises.

Stk. 3. I særligt hastende tilfælde kan der, selv om der ikke forevises dokumentation efter stk. 1 eller 2, gives retshjælp på trin 2, hvis det må antages, at de økonomiske betingelser er opfyldt.

Stk. 4. Ved henvendelse til en advokat om retshjælp skal den retshjælpsøgende oplyse, om der er en forsikring, der dækker retshjælpen, og i bekræftende fald forsikringselskabets navn og policenummeret.

Bilag 1

Retshjælpens område og omfang

§ 5. Advokatvakterne kan give retshjælp i form af helt grundlæggende mundtlig rådgivning (trin 1). Retshjælp ved advokater kan gives i form af rådgivning ud over helt grundlæggende mundtlig rådgivning (trin 2) og rådgivning i forbindelse med forligsforhandlinger (trin 3).

Stk. 2. Retshjælp på trin 1 omfatter helt grundlæggende mundtlig rådgivning, som ikke blot omfatter de juridiske spørgsmål af betydning for tvisten, men også de praktiske og økonomiske muligheder for at gå videre, således at den retshjælpssøgende får et beslutningsgrundlag for, om han eller hun vil gå videre med sagen. Enhver har ret til vederlagsfri retshjælp på trin 1 vedrørende ethvert retsspørgsmål.

Stk. 3. Retshjælp på trin 2 omfatter rådgivning og udfærdigelse af enkelte skriftlige henvendelser af sædvanlig art, herunder ansøgning om fri proces, processkrifter i retssager, udfærdigelse af bodelingsoverenskomster, enkle testamenter og ægtepagter samt deltagelse i møder.

Stk. 4. Retshjælp på trin 3 omfatter yderligere rådgivning, der ydes med henblik på at opnå en forligsmæssig løsning af en tvist. Retshjælp på trin 3 forudsætter, at advokaten med rimelighed skønner, at der er udsigt til, at sagen herved vil kunne afsluttes forligsmæssigt.

Stk. 5. Retshjælp på trin 2 og 3 kan ikke gives til:

- 1) sigtede eller tiltalte i offentlige straffesager,
- 2) aktivt erhvervsdrivendes sager af overvejende erhvervsmæssig karakter,
- 3) sager om gældssanering eller
- 4) sager, der angår eller er under behandling ved en forvaltningsmyndighed eller et privat klage- eller ankenævn, der er godkendt af erhvervs- og vækstministeren.

Stk. 6. Uanset stk. 5, nr. 4, kan der dog gives retshjælp til klage over en forvaltningsmyndigheds afgørelse.

Stk. 7. En retshjælpssøgende kan i samme sag få retshjælp på både trin 2 og 3, hvis betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt.

Stk. 8. Der kan ikke ydes tilskud til retshjælp, hvis det på forhånd er klart, at sagen ikke kan afsluttes inden for de beløbsmæssige rammer i § 6, stk. 1. Tilskud til retshjælp kan dog ydes, hvis advokaten under rådgivningen med rimelighed har skønnet, at sagen kunne afsluttes inden for rammerne.

§ 6. Vederlaget til advokater for retshjælp på trin 2 udgør 980 kr. (inkl. moms). Heraf betaler staten 75 pct., mens den retshjælpssøgende betaler resten. Vederlaget til advokater for retshjælp på trin 3 udgør 2.240 kr. (inkl. moms). Heraf betaler staten og den retshjælpssøgende hver halvdelen. Staten betaler dog hele vederlaget for retshjælp i forbindelse med en ansøgning om fri proces.

Stk. 2. Tilskud fra statskassen omfatter alene vederlag, der ikke er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden form for forsikring.

Stk. 3. Vederlaget fra statskassen udbetales, uanset om den retshjælpssøgende har betalt sin andel til advokaten.

Stk. 4. Forinden der ydes retshjælp på trin 2 og trin 3, skal advokaten orientere den retshjælpssøgende om det omkostningsbeløb, som i det foreliggende tilfælde vil være forbundet med henholdsvis retshjælpen på trin 2 og på trin 3. Advokaten skal endvidere vejlede den retshjælpssøgende om andre retshjælpsmuligheder.

Forskellige bestemmelser

§ 7. En advokat kan nægte at yde retshjælp, såfremt den retshjælpssøgendes krav findes åbenbart ubegrundet, eller såfremt udførelsen af hvervet ville stride mod god advokatskik.

§ 8. Medmindre der foreligger ganske særlige omstændigheder, kan en advokat ikke få vederlag efter denne bekendtgørelse for ydelse af retshjælp til mere end én part under samme sag.

§ 9. Såfremt den ydede retshjælp er omfattet af en forsikring, sendes anmodningen om udbetaling af vederlag til forsikringsselskabet, der udbetaler den del af advokatens vederlag, som forsikringsselskabet skal betale. Er den ydede retshjælp ikke omfattet af en forsikring, sendes anmodningen til dommeren i den retskreds, hvor advokaten har hovedkontor. Byretten udbetaler den del af advokatens vederlag, som staten skal betale.

Stk. 2. Advokaten udfylder en blanket til brug for forsikringsselskabets eller byrettens behandling af sagen. Blanketten udarbejdes af Civilstyrelsen.

Stk. 3. Byretten kan, når der findes særlig grund dertil, og navnlig når der er ydet retshjælp på trin 3, afkræve advokaten en nærmere redegørelse om sagen, før vederlaget udbetales.

§ 10. Meddelelser til advokaten kan sendes som digital kommunikation. Meddelelsen skal være forsynet med en digital signatur.

§ 11. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2012, således at dens bestemmelser finder anvendelse på retshjælp, der gives efter denne dato.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 1431 af 14. december 2010 om offentlig retshjælp ved advokater ophæves.

Justitsministeriet, den 9. december 2011

Morten Bødskov

/ Astrid Mavrogenis

Bilag 2

BEK nr. 1140 af 13/12/2002 Historisk

Offentliggørelsesdato: 23-12-2002
Justitsministeriet

Senere ændringer til forskriften

- BEK nr. 945 af 27/11/2003
- BEK nr. 1048 af 01/11/2004
- BEK nr. 1085 af 11/11/2005
- BEK nr. 1294 af 08/12/2006

Bekendtgørelse om offentlig retshjælp ved advokater

I medfør af § 128, stk. 3 og 4, i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 777 af 16. september 2002, fastsættes:

Advokater, der yder retshjælp

§ 1. Efter retsplejelovens § 128, stk. 1, skal advokater, der er antaget til at udføre sager for parter, der har fri proces, yde retshjælp til personer, der opfylder de økonomiske betingelser, som fastsættes i medfør af § 330, stk. 3. Efter samme lovs § 128, stk. 2, kan advokater, der ikke er omfattet af bestemmelsens stk. 1, ved anmeldelse til den myndighed, som justitsministeren bestemmer, påtage sig en tilsvarende forpligtelse.

Stk. 2. Dommeren udarbejder og ajourfører løbende en fortegnelse over de advokater, som yder retshjælp i retskredsen. Fortegnelsen ligger til gennemsyn på dommerkontoret, i kommunens social- og sundhedsforvaltning, i statsamtet, i Forbrugerklagenævnet, hos lokale advokatvagter og retshjælpskontorer samt på biblioteker. Fortegnelsen kan endvidere fås udleveret ved henvendelse på dommerkontoret.

De økonomiske betingelser for retshjælp

§ 2. Ved afgørelser om offentlig retshjælp ved advokater benyttes som indtægtsgrundlag summen af:

- 1) den personlige indkomst efter personskattelovens § 3 og
- 2) kapitalindkomsten efter personskattelovens § 4 med tillæg af aktieindkomsten efter personskattelovens § 4 a og CFC-indkomsten efter personskattelovens § 4 b.

Stk. 2. Ved beregninger efter stk. 1 anvendes de indkomster, der fremgår af årsopgørelsen. Hvis summen af kapitalindkomsten, aktieindkomsten og CFC-indkomsten er negativ, ses der bort fra den.

Stk. 3. Indtægtsgrundlag opgjort efter stk. 1 anvendes med virkning for det andet kalenderår efter indkomstårets udløb.

Stk. 4. Retshjælp gives til personer, hvis indtægtsgrundlag opgjort efter stk. 1 er 224.000 kr. eller mindre. Lever den retshjælpsøgende i ægteskab eller i et andet samlivsforhold, gives retshjælp, hvis summen af ægtefællernes eller de samlevendes indtægtsgrundlag er 284.000 kr. eller mindre.

Stk. 5. Beløbene i stk. 4 forhøjes med 39.000 kr. for hvert barn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos den retshjælpsøgende eller i overvejende grad forsørges af denne. Dette gælder dog ikke børn, til hvilke den retshjælpsøgende betaler bidrag, som ved skatteansættelsen helt eller delvis kan fradrages i indkomsten.

§ 3. I sager om ægteskab eller forældremyndighed, jf. retsplejelovens kapitel 42, gives retshjælp til personer, hvis indtægtsgrundlag efter § 2, stk. 1, er 224.000 kr. eller mindre. Bestemmelsen i § 2, stk. 4, 2. pkt., finder ikke anvendelse.

Bilag 2

Stk. 2. Beløbet i stk. 1 forhøjes med 39.000 kr. for hvert barn efter reglen i § 2, stk. 5.

§ 4. Afviger den retshjælpsøgendes aktuelle indkomstforhold ifølge de foreliggende oplysninger væsentligt fra det, der er lagt til grund ved opgørelsen af indtægtsgrundlaget efter § 2, stk. 1, lægges de tilsvarende aktuelle indkomstforhold til grund.

§ 5. Ved henvendelse til en advokat om retshjælp skal den retshjælpsøgende forevise årsopgørelsen fra skattemyndighederne for 2001. Lever den retshjælpsøgende i ægteskab eller i et andet samlivsforhold, skal ægtefællens henholdsvis samleverens årsopgørelse tillige forevises, jf. dog § 3, stk. 1.

Stk. 2. Er der ikke udfærdiget årsopgørelse for den retshjælpsøgende eller dennes ægtefælle henholdsvis samlever, eller påberåber den retshjælpsøgende sig § 4, må dokumentation for de aktuelle indkomstforhold forevises.

Stk. 3. I særligt hastende tilfælde kan der, selv om der ikke forevises dokumentation efter stk. 1 eller 2, gives retshjælp efter § 6, stk. 1, hvis det må antages, at de økonomiske betingelser er opfyldt.

Retshjælpens område og omfang

§ 6. Retshjælp omfatter rådgivning og udfærdigelse af enkelte skriftlige henvendelser af sædvanlig art, herunder ansøgning om fri proces, processkrifter i retssager, udfærdigelse af bodelingsoverenskomster, enkle testamenter og ægtepagter samt deltagelse i møder.

Stk. 2. Foreligger der en tvist, kan advokaten give yderligere retshjælp, hvis særlige forhold taler derfor, herunder især at der skønnes at være udsigt til, at sagen ved yderligere bistand fra advokat vil kunne afsluttes forligsmæssigt.

Stk. 3. Retshjælp kan ikke gives til:

- 1) sigtede eller tiltalte i offentlige straffesager,
- 2) aktivt erhvervsdrivendes sager af overvejende erhvervmæssig karakter,
- 3) sager om gældssanering og
- 4) sager, der angår eller er under behandling ved en forvaltningsmyndighed, såfremt det må antages, at vejledning og bistand i fornødent omfang gives af myndigheden.

Stk. 4. Uanset stk. 3, nr. 4, kan der dog gives retshjælp til klage over en forvaltningsmyndigheds afgørelse.

§ 7. Advokaten kan give almindelig retshjælp efter § 6, stk. 1, for et vederlag af indtil 800 kr. (inkl. moms). Heraf betaler staten 75 pct., medens den retshjælpsøgende betaler resten. Gives retshjælpen i forbindelse med en ansøgning om fri proces, betaler staten dog hele vederlaget.

Stk. 2. Advokaten kan give udvidet retshjælp efter § 6, stk. 2, for et vederlag af yderligere indtil 1.830 kr. (inkl. moms). Heraf betaler staten og den retshjælpsøgende hver halvdelen. Bestemmelsen i stk. 1, 3. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Statens andel af vederlaget for bistand udbetales, uanset om den retshjælpsøgende har betalt sin andel til advokaten.

Stk. 4. Forinden der ydes retshjælp efter § 6, stk. 1, og forinden der gives yderligere bistand efter § 6, stk. 2, skal advokaten orientere den retshjælpsøgende om det omtrentlige omkostningsbeløb, som i det foreliggende tilfælde vil være forbundet med henholdsvis den almindelige og den udvidede retshjælp. Advokaten skal endvidere vejlede den retshjælpsøgende om andre retshjælpsmuligheder.

Forskellige bestemmelser

§ 8. En advokat kan nægte at yde retshjælp, såfremt den retshjælpsøgendes krav findes åbenbart ubegrundet, eller såfremt udførelsen af hvervet ville stride mod god advokatskik.

§ 9. Medmindre der foreligger ganske særlige omstændigheder, kan en advokat ikke få vederlag efter denne bekendtgørelse for ydelse af retshjælp til mere end én part under samme sag.

Bilag 2

§ 10. Dommeren i den retskreds, hvor advokaten har hovedkontor, udbetaler den del af advokatens vederlag, som staten skal betale.

Stk. 2. Advokaten udfylder en blanket til brug for dommerens behandling af sagen. Blanketten udarbejdes af Justitsministeriet.

Stk. 3. Dommeren kan, når der findes særlig grund dertil, og navnlig når der er ydet udvidet retshjælp efter § 6, stk. 2, afkræve advokaten en nærmere redegørelse om sagen, før vederlaget udbetales.

§ 11. I Københavns Byret og ved retterne i Århus, Odense, Aalborg og Roskilde udøves dommerens funktioner efter § 1 og § 10 af rettens præsident. Ved retter med administrationsordning udøves funktionerne af den administrerende dommer. Ved de øvrige retter med 2 dommere udøves funktionerne af civildommeren.

§ 12. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2003, således at dens bestemmelser finder anvendelse på retshjælp, der gives efter dette tidspunkt.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 1019 af 12. december 2001 om offentlig retshjælp ved advokater ophæves.

Justitsministeriet, den 13. december 2002

Lene Espersen

/Anne Tønnes

Advokatkontorets stempel

**BLANKET TIL BRUG VED YDELSE AF RETSHJÆLP
EFTER BEKENDTGØRELSE OM OFFENTLIG
RETSHJÆLP VED ADVOKATER**

(Udfyldes af advokatkontoret)

Den retshjælpssøgendes navn:	
Adresse:	
Postnummer:	By:

Den retshjælpssøgendes indtægtgrundlag/aktuelle indkomstforhold ifølge forevist dokumentation	Kr.
Eventuel ægtefælle/samlevers indtægtgrundlag/aktuelle indkomstforhold ifølge forevist dokumentation	Kr.
Antal børn under 18 år, der enten bor hos eller i overvejende grad forsørges af den retshjælpssøgende	

Redegørelse om baggrunden for ydet retshjælp uden forevist dokumentation for økonomiske forhold (bekendtgørelsens § 4, stk. 3) anføres på bagsiden.

Sagens karakter (f.eks. "lejeforhøjelse"), arten og omfanget af den ydede retshjælp (f.eks. "skriftlig indsigelse til udlejer") samt oplysning om, hvorvidt modparten har bestridt kravet (ved anmodning til et forsikringssselskab vedlægges kopi af eventuel korrespondance i sagen):

Dato for årsagen til den ydede retshjælp (hvornår er f.eks. kravet om lejeforhøjelse modtaget):	Dato for den ydede retshjælp:
Dato for advokatens underskrift:	Advokatens underskrift:

Den retshjælpssøgende andel af vederlag på trin 2	Kr.
Den retshjælpssøgende andel af vederlag på trin 3	Kr.
I alt	Kr.

Den retshjælpssøgendes kvittering for modtagelse af retshjælpen:

Advokatens anmodning om vederlag på trin 2 fra forsikringssselskabet/byretten	Kr.
Advokatens anmodning om vederlag på trin 3 fra forsikringssselskabet/byretten	Kr.
I alt	Kr.

Er den ydede retshjælp omfattet af en forsikring, sendes anmodningen om udbetaling af vederlag samt evt. bilag til forsikringssselskabet. Er den ydede retshjælp ikke omfattet af en forsikring, sendes anmodningen til byretten i den retskreds, hvor advokaten har hovedkontor.

Forsikringssselskab:	Policenummer:
----------------------	---------------

Udfyldes kun, hvis den ydede retshjælp er omfattet af en forsikring.

Bilag 4

Udgifter til retshjælp ved advokat fordelt på de 24 byretter

	2007	2008	2009	2010	2011
1 Retten i Hjørring	935.828	845.839	891.050	605.874	577.984
2 Retten i Aalborg	336.477	270.525	340.209	249.020	210.374
3 Retten i Randers	419.178	197.745	272.790	279.913	197.603
4 Retten i Århus	1.057.660	267.762	191.250	163.712	256.376
5 Retten i Viborg	356.377	331.960	201.385	189.059	260.903
6 Retten i Holstebro	283.313	310.381	204.387	280.493	326.887
7 Retten i Herning	115.485	101.453	101.535	66.754	53.865
8 Retten i Horsens	251.758	214.895	195.125	144.377	143.334
9 Retten i Kolding	476.767	685.593	213.524	156.569	123.162
10 Retten i Esbjerg	497.508	249.680	228.285	220.809	222.488
11 Retten i Sønderborg	616.740	670.945	533.364	469.474	336.613
12 Retten i Odense	730.037	427.528	554.048	733.177	706.617
13 Retten i Svendborg	385.714	419.414	432.668	303.796	419.509
14 Retten i Nykøbing F	1.114.040	918.992	876.767	752.996	665.752
15 Retten i Næstved	210.051	140.434	82.533	64.418	98.571
16 Retten i Holbæk	134.258	69.090	78.507	65.979	50.237
17 Retten i Roskilde	552.286	602.976	610.104	535.533	384.517
18 Retten i Hillerød	172.585	38.130	26.618	20.458	48.853
19 Retten i Helsingør	419.124	200.586	221.350	173.409	79.703
20 Retten i Lyngby	207.810	126.160	77.823	66.450	78.981
21 Retten i Glostrup	448.640	340.608	267.407	178.330	88.681
22 Retten på Frederiksberg	68.275	19.145	16.598	34.469	14.765
23 Københavns Byret	690.758	529.838	599.820	377.560	374.820
24 Retten på Bornholm	75.690	99.128	60.390	41.607	52.585
Retshjælp ved advokat i alt	10.556.359	8.078.803	7.277.532	6.174.232	5.773.180

Kilde: Tallene for 2007-2008 er fra Domstolsstyrelsens bidrag til besvarelse af spørgsmål nr. 699 af 22. april 2009 fra Folketingets Retsudvalg. Tallene for 2009-2011 er indhentet efterfølgende fra Domstolsstyrelsen.

Bilag 5

Udgifter til retshjælp ved advokat specificeret på rådgivningens karakter

Mio.kr.	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Almindelig retshjælp	6,5	8,9	8,6	7,8	4,2	3,4	3,0	2,4	2,6
Udvidet retshjælp, alm. del	7,5	7,4	7,2	6,8	3,0	2,3	1,9	1,6	1,0
Udvidet retshjælp, udvidet del	7,8	8,2	7,5	6,9	3,4	2,4	2,4	2,1	2,2
Retshjælp ved advokat i alt	21,8	24,5	23,3	21,5	10,6	8,1	7,3	6,1	5,8

Kilde: Tallene for 2003-2007 er fra Domstolsstyrelsens bidrag til besvarelse af spørgsmål nr. 145 af 12. november 2008 fra Folketingets Retsudvalg. Tallene for 2008-2011 er indhentet efterfølgende fra Domstolsstyrelsen.

Bilag 6

Tildelte tilskud til retshjælpsinstitutioner (advokatvagter og retshjælpskontorer)¹ ("Retshjælpspuljen")

Mio.kr.	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ²	2011	2012 ³
Hovedtal	8,6	8,8	8,9	9,1	10,4	10,9	11,3	12,5	12,8	20,6

¹⁾ Tilskud til Færøernes Retshjælp indgår i de opgjorte hovedtal for alle årene.

²⁾ Retshjælpspuljen blev fra og med finansåret 2010 forhøjet med 1,0 mio. kr. Forhøjelsen skete i f.m. den nye hjemmel til at yde tilskud til retshjælpsinstitutioner i Grønland, jf. retsplejelov for Grønland § 84, stk. 5. Se § 11.11.05 på finansloven 2010. Grønlands retshjælpsinstitution indgår derfor i 2010-tallet.

³⁾ Det fremgår af Aftaler om Finansloven for 2012, side 50, at der på finansloven for 2012 afsættes 7,5 mio. kr. årligt i 2012 og 2013 til øget støtte til retshjælpskontorer.

Kilde: Tallene for 2003-2008 fremgår af besvarelse af spørgsmål nr. 145 af 12. november 2008 fra Folketingets Retsudvalg.

Tallene for 2009-2012 er indhentet efterfølgende fra Civilstyrelsens beretninger om tilskud til retshjælpsinstitutioner (www.civilstyrelsen.dk).

Bilag 7

Registrerede antal henvendelser til retshjælpskontorerne¹

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Hovedtal	23.379	25.623	27.807	29.757	30.304	34.013	37.639	36.816	40.841

¹⁾ Advokatvagternes henvendelser registreres ikke, da de ikke kan få aktivitetstilskud.

Henvendelser til retshjælpskontorerne i Færøerne og Grønland indgår ikke i de opgjorte tal.

Kilde: Tallene for 2003-2006 er fra Civilstyrelsens bidrag til besvarelse af spørgsmål nr. 143 af 12. november 2008 fra Folketingets Retsudvalg. Tallene for 2007-2011 er indhentet efterfølgende fra Civilstyrelsens beretninger om tilskud til retshjælpsinstitutioner (www.civilstyrelsen.dk).

Bilag 8

Udgifter til fri proces

Mio.kr.	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Grønland	2,1	2,5	2,1	1,4	0,4	1,0	2,5	2,0	8,7
Ægteskabssager	87,0	96,7	89,8	89,4	64,7	83,5	98,9	109,9	110,0
Faderskabssager	5,6	4,5	4,0	4,2	2,6	3,6	3,6	3,0	4,3
Umyndiggørelsessager	1,3	1,8	2,6	2,3	2,3	2,8	3,7	4,7	4,9
Civile sager i øvrigt	85,9	93,0	98,1	111,4	94,0	103,4	120,6	117,7	117,9
Ægtefællesskifter	12,8	16,8	17,6	19,9	13,0	14,1	13,7	14,4	16,4
Likvidation af selskaber	6,4	9,4	9,7	7,0	7,5	7,9	8,7	13,7	11,8
Gældssanering	36,9	39,6	37,3	54,0	47,0	48,1	45,4	49,1	54,2
Andre sager	46,6	53,6	51,2	54,1	49,5	58,4	70,5	118,0	131,8
Hovedtal fri proces	284,5	318,1	312,5	343,7	281,2	322,8	367,8	432,7	460,0

Pga. afrunding af de enkelte poster kan der være mindre afvigelser i sammentælling af samlede udgifter til fri proces.

Kilde: Tallene er indhentet fra Domstolsstyrelsen.

Bilag 9

Antal afsluttede civile sager ved byretterne, hvor mindst én af parterne har haft fri proces

	2001	2002	2003	2004	2005 ¹	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Almindelige sager/betalingspåkrav	2.310	2.905	3.044	2.941	2.888	2.674	1.703	1.059	927	915	803
Boligretssager	1.162	1.236	1.306	1.235	1.128	1.081	560	254	214	176	161
Ægteskabsager	4.119	4.876	5.325	5.592	4.863	4.354	2.171	1.441	994	723	418
Øvrige sagstyper	333	304	249	224	253	249	177	689	2.840	2.477	1.535
I alt	7.924	9.321	9.924	9.992	9.132	8.358	4.611	3.443	4.975	4.291	2.917
Indeks for fri proces: 2001 = 100	100	117,6	125,2	126,1	115,2	105,5	58,2	43,5	62,8	54,2	36,8

¹⁾ Fra 2005 blev en del sager, der tidligere startede i civilretten, behandlet i fogedretten, som sager om betalingspåkrav.

Kilde: Tallene fra 2001-2007 er fra Domstolsstyrelsens bidrag til besvarelse af spørgsmål nr. 997 af 11. august 2008 fra Folketingets Retsudvalg. Tallene for 2008-2011 er indhentet efterfølgende fra Domstolsstyrelsen.

Forsikring & Pension

Antal anmeldte sager inden for retshjælpsforsikring 1992-2010
**1.000 kr
Ændring i pct.**

Forsikringstype	Familie		Parcelhus		Fritidshus		Auto		Lystfartøj		I alt	
	Antal	Årlig ændring	Antal	Årlig ændring	Antal	Årlig ændring	Antal	Årlig ændring	Antal	Årlig ændring	Antal	Årlig ændring
2010	8.595	27,5%	2.875	-7,7%	325	-11,4%	459	6,2%	28	-21,3%	12.282	14,9%
2009	6.739	15,0%	3.114	-16,4%	367	-17,3%	432	-22,9%	35	-48,5%	10.687	0,3%
2008	5.861	-15,9%	3.725	-3,0%	444	-20,1%	560	-10,4%	68	9,7%	10.658	-11,5%
2007	6.965	11,4%	3.841	10,0%	556	-0,4%	625	-1,4%	62	40,9%	12.049	9,7%
2006	6.253	15,5%	3.493	19,8%	558	9,6%	634	58,5%	44	4,8%	10.982	18,3%
2005	5.414	-5,6%	2.916	-3,2%	509	17,0%	400	-12,7%	42	-50,0%	9.281	-4,6%
2004	5.734	-3,0%	3.013	-7,6%	435	-0,5%	458	-8,6%	84	9,1%	9.724	-4,5%
2003	5.910	3,3%	3.260	-10,0%	437	11,2%	501	17,6%	77	35,1%	10.185	-0,4%
2002	5.722	-0,6%	3.623	-6,6%	393	-12,7%	426	8,4%	57	11,8%	10.221	-2,9%
2001	5.758	5,0%	3.877	-0,8%	450	-17,6%	393	2,6%	51	-52,8%	10.529	0,9%
2000	5.485	-4,2%	3.909	-14,4%	546	5,6%	383	-13,0%	108	80,0%	10.431	-7,8%
1999	5.728	-0,6%	4.565	-3,8%	517	17,8%	440	-3,1%	60	-35,5%	11.310	-1,6%
1998	5.765	-1,9%	4.745	-14,4%	439	16,4%	454	3,7%	93	-2,1%	11.496	-6,7%
1997	5.874	-0,9%	5.540	12,9%	377	-3,3%	438	-1,1%	95	43,9%	12.324	5,0%
1996	5.929	-10,2%	4.908	-9,0%	390	-13,7%	443	0,5%	66	-32,0%	11.736	-9,6%
1995	6.599	-2,0%	5.392	4,6%	452	-40,5%	441	20,2%	97	-30,2%	12.981	-1,3%
1994	6.736	-1,1%	5.154	21,9%	760	168,6%	367	5,2%	139	18,8%	13.156	11,6%
1993	6.811	-10,1%	4.229	1,8%	283	-10,4%	349	-3,9%	117	-25,9%	11.789	-6,2%
1992	7.578		4.156		316		363		158		12.571	

I 2010 har følgende selskaber indrapporteret. Der er efterfølgende foretaget en opregning til hele markedet på baggrund af markedsandele for 2010

Alka, Alm. Brand, Bauta, Bornholms Brandforsikring, Codan, Diba, GF, Gjensidige, If..., Købstædernes Forsikring, Lærerstanden, Nykredit, Poppermo Forsikring Runa, Topdanmark, Tryg

Kilde: Indsamling foretaget af Forsikring & Pension

Kontaktperson: Gitte Danelund
gid@forsikringogpension.dk

Forsikring & Pension
Udbetaling i retshjælpsforsikring 1988-2010

Forsikringsstørrelse	Familie		Parcelhus		Fritidshus		Auto		Løstfartøj		I alt	
	1.000 kr.	Årlig ændring	1.000 kr.	Årlig ændring	1.000 kr.	Årlig ændring	1.000 kr.	Årlig ændring	1.000 kr.	Årlig ændring	1.000 kr.	Årlig ændring
2010	108.930	36,9%	112.017	28,7%	12.896	4,0%	10.934	20,1%	1.334	-9,5%	246.111	29,8%
2009	79.579	18,5%	87.051	15,0%	12.395	5,2%	9.103	6,0%	1.474	33,5%	189.603	15,4%
2008	67.172	6,8%	75.672	5,4%	11.779	6,3%	8.588	2,0%	1.104	142,2%	164.316	6,3%
2007	62.882	-7,5%	71.793	16,9%	11.079	4,0%	8.420	21,2%	456	-69,1%	154.630	4,2%
2006	67.961	11,9%	61.416	-9,9%	10.650	12,1%	6.947	33,6%	1.475	12,1%	148.449	2,4%
2005	60.745	-3,8%	68.182	-0,9%	9.500	0,5%	5.198	-4,4%	1.316	-23,1%	144.941	-2,4%
2004	63.169	11,4%	68.767	-9,4%	9.455	9,9%	5.436	-9,6%	1.712	19,8%	148.539	-0,1%
2003	56.705	-6,4%	75.917	-7,1%	8.607	-7,5%	6.014	25,1%	1.429	19,2%	148.672	-5,7%
2002	60.581	18,4%	81.704	4,4%	9.307	13,0%	4.806	3,6%	1.199	-34,7%	157.597	9,4%
2001	51.147	15,4%	78.243	11,0%	8.233	17,2%	4.640	9,4%	1.836	49,6%	144.099	13,2%
2000	44.335	8,2%	70.466	-7,7%	7.024	25,1%	4.243	3,9%	1.227	-11,5%	127.295	-0,8%
1999	40.968	14,0%	76.315	2,8%	5.614	0,9%	4.085	15,0%	1.386	-31,2%	128.368	5,8%
1998	35.938	0,2%	74.218	4,9%	5.566	23,1%	3.552	3,2%	2.015	91,5%	121.289	4,9%
1997	35.851	20,6%	70.774	24,2%	4.520	3,7%	3.443	18,3%	1.052	-1,8%	115.640	21,7%
1996	29.725	2,4%	56.976	23,9%	4.357	27,0%	2.910	82,8%	1.071	-10,3%	95.039	17,0%
1995	29.033	-6,4%	45.996	17,5%	3.431	20,2%	1.592	-29,1%	1.194	-18,2%	81.246	5,9%
1994	31.016	-6,2%	39.143	-7,8%	2.855	20,3%	2.244	-7,3%	1.459	14,7%	76.717	-6,0%
1993	33.066	5,9%	42.454	3,1%	2.374	14,2%	2.421	20,2%	1.272	-10,9%	81.587	4,7%
1992	31.213	27,3%	41.166	0,0%	2.079	-20,9%	2.014	-1,7%	1.427	-	77.899	10,7%
1991	24.528	0,1%	41.176	-10,0%	2.627	-3,9%	2.049	-1,1%	-	-	70.380	-6,2%
1990	24.495	6,7%	45.741	-11,6%	2.734	15,2%	2.072	18,8%	-	-	75.042	-4,8%
1989	22.954	18,7%	51.727	-10,8%	2.373	-14,7%	1.744	-43,7%	-	-	78.798	-5,3%
1988	19.341		58.016		2.783		3.098		-		83.238	

Følgende selskaber har leveret tal for 2010:

Alka, Alm. Brand, Bauta, Bornholms Brandforsikring, Codan, Diba, GF, Gjensidige, If..., Købstædernes Forsikring, Lærerstanden, Poperno Forsikring, Runa Topdanmark, Tryg

Note: Opregning er sket på baggrund af markedsandele for 2010

Kilde: Indsamling foretaget af Forsikring & Pension

Kontaktperson: Gitte Danelund
gid@forsikringogpension.dk

Bilag 12

Antal afsluttede sager inden for sagskategorien "småsager" (retsplejelovens kapitel 39)

	2008	2009	2010	2011
Domme i alt	11.540	19.512	19.603	18.072
<i>Udeblivelsesdom</i>	10.519	17.042	16.463	14.401
<i>Erkendelsesdom</i>	689	1.299	1.483	1.756
<i>Efter domsforhandling</i>	316	1.121	1.620	1.884
<i>Afgjort ved dom i øvrigt</i>	16	50	37	31
Forlig i alt	1.570	3.720	4.259	4.272
<i>Efter domsforhandling</i>	74	317	393	290
<i>Forlig i øvrigt</i>	1.496	3.403	3.866	3.982
Kendelse/beslutning	2.200	3.227	3.292	2.943
Andet	3.342	5.137	5.642	6.374
Småsager i alt	18.652	31.596	32.796	31.661

Antal afsluttede småsager, hvor mindst én af parterne har haft fri proces

	2008	2009	2010	2011
	124	201	211	198

Kilde: Tallene er indhentet fra Domstolsstyrelsen.

Bilag 13

Antal afsluttede civile sager i alt ved byretterne (inkl. småsagsprocessen)

	2007	2008	2009	2010	2011
Hovedtal	59.252	63.032	68.977	69.322	65.877

Kilde: Tallene er indhentet fra Domstolsstyrelsen (nøgletal fra www.Domstolsstyrelsen.dk).

Bilag 14

Indtægtsgrænser advokatretshjælp og fri proces

År	Enlige	Samlevende ¹	Børn ²	Bekendtgørelse
2003	224.000	284.000	39.000	948 af 25.11.2002
2004	231.000	293.000	40.000	980 af 5.12.2003
2005	236.000	300.000	41.000	1116 af 18.11.2004
2006	242.000	307.000	42.000	1097 af 16.11.2005
2007	248.000	315.000	43.000	1295 af 8.12.2006
2008	256.000	325.000	44.000	1468 af 12.12.2007
2009	264.000	336.000	46.000	1116 af 21.11.2008
2010	275.000	350.000	48.000	1236 af 9.12.2009

¹⁾ For samlevende anvendes parrets samlede indtægtsgrundlag. Hvis parret har modstående interesser i sagen anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige. I sager om ægteskab eller forældremyndighed, kan ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige også anvendes, jf. rpl. § 325, stk. 4.

²⁾ Indtægtsgrænsen forhøjes for hvert barn under 18 år, herunder stedbørn eller plejebørn, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne, jf. rpl § 325, stk. 5.

Bilag 15

Udviklingen i befolkningens indkomst 2001-2009

Antal familier over/under indtægtsgrænsen

År	Familier i alt	Enlige		Par	
		Over	Under	Over	Under
2001	2.676.040	265.213	1.094.626	841.988	474.213
2002	2.683.601	262.477	1.104.005	844.070	473.049
2003	2.693.718	262.626	1.115.457	850.832	464.803
2004	2.703.634	277.498	1.110.907	875.399	439.830
2005	2.712.174	284.489	1.112.957	879.025	435.703
2006	2.722.579	291.633	1.116.519	881.210	433.217
2007	2.739.390	296.847	1.126.025	870.324	446.194
2008	2.752.702	293.220	1.143.156	854.441	461.885
2009	2.772.570	285.346	1.169.025	845.776	472.423

Kilde: Oplysninger om familier i alt, enlige og par fordelt på indkomst og år: Danmarks Statistik (serviceopgave).

Denne tekst indeholder forsikringsbetingelserne for retshjælpsforsikring. Betingelserne er ens for alle forsikringsselskaber og er udarbejdet af Forsikring & Pension, der er forsikringsselskabernes erhvervsorganisation. Betingelserne er senest revideret med virkning fra den 1. januar 2008.

Forsikringsbetingelser for retshjælpsforsikring

Forsikringens formål er at dække udgifter til sagsomkostninger ved private retstvister, der kan indbringes for domstole eller voldgiftsretter, og som ikke har forbindelse med sikredes erhvervsudøvelse, se § 2 og § 3. Forsikringen dækker ikke udgifter til almindelig rådgivning, herunder advokatrådgivning. Anmodning om retshjælp skal indgives gennem en advokat, der har påtaget sig sagen.

Advokaten skal indgive anmeldelse til selskabet, så snart denne har påtaget sig sagen og inden yderligere skridt foretages, se § 12. Advokaten kan dog straks foretage sådanne skridt, som ikke tåler opsættelse. I småsager indgiver sikrede selv anmeldelse på selskabets standardblanket for småsager, jf. § 12, stk. 3.

De private retshjælpsager, der falder ind under området for retshjælpsforsikring, dækkes efter deres art enten på bygningskaskoforsikring (villa- og fritidshusforsikring), motorkøretøjsforsikring med sædvanlig kaskodækning, lystfartøjsforsikring med kaskodækning eller familieforsikring med indbodækning.

Reglerne i §§ 1-13 er fælles for alle retshjælpsforsikringer. De særlige undtagelser for retshjælpsforsikring i tilknytning til henholdsvis bygningskaskoforsikring (villa- og fritidshusforsikring), motorkøretøjsforsikring med sædvanlig kaskodækning, lystfartøjsforsikring med kaskodækning og familieforsikring med indbodækning fremgår af § 14 i vilkårene for den enkelte forsikring.

§ 1. Hvem er dækket (sikret) af retshjælpsforsikringen?

Dækket er de samme personer, der er omfattet af hovedpolicen (se denne). For gruppesøgsmål, hvor tilmeldingsmodellen anvendes, omfatter dækningen sikrede i sin egenskab af grupperepræsentant eller sikrede i sin egenskab af gruppe medlem i søgsmålet. Udgifter af enhver art i forbindelse med gruppesøgsmål, hvor frameldingsmodellen anvendes, dækkes ikke.

§ 2. Hvilke tvister er dækket af retshjælpsforsikringen?

1. Forsikringen dækker tvister, som er opstået i privatlivet, og som efter deres art vil kunne behandles af en domstol efter retsplejelovens regler om civile sager. Forsikringen dækker også tvister af denne art, som efter parternes aftale i stedet behandles ved voldgift.
2. Ved tvister forstås konkrete aktuelle konflikter, som med rimelighed kan danne grundlag for et civilretligt søgsmål.
3. Selskabet skal – på det foreliggende grundlag – afgive udtalelse om, hvorvidt tvisten er dækket af forsikringen eller ikke. Selskabet har både ret og pligt til at give udtryk for tvivl om sagens rimelighed. Dækningstilsagn er begrænset til omkostninger, der står i et rimeligt forhold til sagens genstand.

§ 3. Hvilke tvister er ikke dækket af retshjælpsforsikringen?

1. Tvister i forbindelse med erhvervsudøvelse. Ved erhvervsudøvelse forstås:
 - a) Tvister vedrørende sikredes selvstændige virksomhed, hvad enten der er tale om hovederhverv, bierhverv eller hobbypræget erhverv.
 - b) Formuedispositioner i forbindelse med de under a) nævnte forhold.
 - c) Tvister af enhver art, opstået i forbindelse med sikredes ansættelsesforhold.
 2. Tvister med myndigheder i skatte- og afgiftsspørgsmål. Andre tvister med offentlige myndigheder, såfremt den øverste administrative myndigheds realitetsafgørelse ikke kan påkendes af de almindelige domstole.
 3. Tvister om separation, skilsmisse, forældremyndighed, samkvemsret og underholdspligt, bortset fra tvister i anden instans (evt. tredje instans), hvor sikrede har fået helt eller delvist medhold i første instans, for så vidt sagen behandles i Danmark.
 4. Tvister om formueforhold, ejendomsret, samejeforhold eller andre rettigheder i forbindelse med indgåelse eller opløsning af ægteskab, registreret partnerskab, andre samlivsformer eller interessentskaber.
 5. Tvister i forbindelse med dødsbobehandling og arv.
 6. Private injuriersager a) hvor sikrede er sagsøger, medmindre sikrede får medhold i samtlige påstande. b) hvor sikrede er sagsøgt, medmindre sikrede frifindes for samtlige påstande.
 7. Straffesager – bortset fra omkostninger ved civile retlige spørgsmål, der afgøres i forbindelse med straffesagen.
 8. Inkassosager mod sikrede, for så vidt fordringens rigtighed og størrelse er utvivlsom.
- Undtagelserne i stk. 1-8 gælder både ved sager i første og senere instans.

§ 4. Hvilke omkostninger er dækket af retshjælpsforsikringen?

1. Egne sagsomkostninger. For småsager gælder § 11a.
2. Omkostninger til modpart, såfremt disse er pålagt sikrede under en rets- eller voldgiftssag eller er godkendt af selskabet.
3. Udgifter til syn og skøn, som under en retssag er udmeldt af retten.
4. Udgifter til syn og skøn efter retsplejelovens kapitel 32, når udmeldelsen på forhånd er godkendt af selskabet, se § 5, stk. 1, eller når resultatet af syn og skønrapporten giver sikrede rimelig grund til at fortsætte sagen.
5. Udgifter til ensidigt indhentede specialisterklæringer, såfremt indhentelsen af disse på forhånd er godkendt af selskabet.
6. Omkostninger i forbindelse med selve retsmæglingen efter retsplejelovens kapitel 27, såfremt retsmæglingen og de skønnede omkostninger forbundet hermed på forhånd er godkendt af selskabet.
7. Sagsomkostninger ved gruppesøgsmål efter tilmeldingsmodellen, herunder sagsomkostninger til grupperepræsentanten, som af retten pålægges de tilmeldte i gruppesøgsmålet.
8. Andre sagsomkostninger, såfremt disse på forhånd er godkendt eller ville være blevet godkendt af selskabet.

§ 5. Hvilke omkostninger er ikke dækket af retshjælpsforsikringen?

1. Omkostninger, som ikke er afholdt med rimelig grund, f.eks. fordi sikrede ikke skønnes at have rimelig grund til at føre sagen, eller fordi disse ikke står i rimeligt forhold til sagens genstand.
2. Sikredes egne rejseomkostninger eller tabte arbejdsfortjeneste.

Bilag 16

3. Omkostninger ved de i § 3, stk. 4 og 5 nævnte tvister er ikke dækket, uanset om tvisten afgøres ved et skifte eller ved en særskilt sag.
4. Omkostninger i forbindelse med tvangsfuldbyrdelse, arrest, fagedforbud, herunder sikkerhedsstilling, samt sikkerhedsstilling i forbindelse med gruppesøgsmål, medmindre disse er afholdt efter aftale med selskabet.
5. Omkostninger ved tvister, der kunne have været behandlet ved et klagenævn, f.eks. Forbrugerklagenævnet eller andet godkendt klagenævn, medmindre andet er aftalt med selskabet, eller det er åbenbart, at sagen på grund af sin karakter ville være blevet henvist til domstolene.
6. Forsømmer sikrede – eller den af sikrede valgte advokat – at foretage, hvad der er påkrævet til tvistens rette afgørelse, såsom at give møde i retten eller at fremskaffe begæret bevismateriale, eller foretages handlinger, der er urimelige, vanskeliggør eller forsinker sagens gennemførelse, hæfter selskabet kun i det omfang, hvori det godtgøres, at forsømmelsen har været uden indflydelse på sagens omkostninger.

§ 6. Fri proces

Ophævet.

§ 7. Klagenævn

Kan tvisten behandles ved et klagenævn, f.eks. Forbrugerklagenævnet eller andet godkendt klagenævn, er sikrede forpligtet til først at benytte denne mulighed, se § 5, stk. 5. Omkostninger ved sådan klagenævnsbehandling er ikke dækket.

§ 8. Erstatning og selvrisiko

1. Erstatning ydes for de i § 4 nævnte omkostninger med fradrag af de omkostninger, der opnås betalt af modparten, se § 9, stk. 4.
2. Selskabets erstatningspligt er for én forsikringsbegivenhed begrænset til det maksimumbeløb, som er fastsat i den individuelle hovedpolice eller i de individuelle forsikringsvilkår. Størrelsen af eventuel selvrisiko fremgår ligeledes af den individuelle hovedpolice eller af de individuelle forsikringsvilkår. Hvis sagen appelleres, gælder ovennævnte maksimumbeløb for den samlede behandling. Omkostningerne erstattes særskilt for hver instans med fradrag af eventuel selvrisiko, herunder minimumselvrisiko for hver instans. Der beregnes ikke selvrisiko, hvis de økonomiske betingelser for at få fri proces er opfyldt.
3. Fører flere sikrede – i samme eller flere selskaber – sager, som har fælles oprindelse og opfylder betingelserne i retsplejelovens kapitel 23 om kumulation, gælder bestemmelserne om maksimumdækning og om selvrisiko for hver enkelt af de sikrede, se dog stk. 5 og 6. For sikrede deltagere i gruppesøgsmål, hvor tilmeldingsmodellen anvendes, gælder samme regler som for kumulerede sager.
4. Har tvistens afgørelse virkning for andre end de implicerede sikrede parter, fordeles omkostningerne på alle retligt interesserede, se i øvrigt stk. 5.
5. Er antallet af sikrede i de i stk. 3 og 4 nævnte tilfælde mere end 5, begrænses den samlede erstatning til et beløb svarende til det største maksimumbeløb ganget med 5. Selvrisiko beregnes ud fra den laveste af eventuelt anvendte procentsatser, men udgør dog altid mindst det laveste selvrisiko- eller minimumselvriskobeløb ganget med 5.

Hvis sagen appelleres, gælder den i første punktum fastsatte maksimumdækning for den samlede behandling. Omkostningerne erstattes særskilt for hver instans med fradrag af selvrisiko, herunder minimumselvrisiko, for hver instans.

Omkostningerne fordeles på alle retligt interesserede, jf. stk. 4. Erstatning henholdsvis selvrisiko fordeles ligeligt blandt de sikrede. Disse regler gælder også for tvister, som sluttes udenretligt, og for tvister, der behandles i udlandet.

6. En tvist, hvor flere, der er sikret ved samme police, står på samme side, betragtes som én forsikringsbegivenhed. Det samme gælder en tvist mellem sikrede og flere modparter, hvis påstande støttes på væsentligt samme faktiske kendsgerninger.
7. A contoerstatning udlægges for positive udgifter – herunder udlæg til advokatforbindelser – når disse er afholdt. Advokatsalærer betales, når dom er afsagt, selv om dommen bliver appelleret. Advokaten skal dog forinden søge tillagte omkostninger indkrævet hos modparten, se § 9, stk. 4.

§ 9. Fordeling af omkostninger

1. Sikrede skal give retten alle nødvendige oplysninger, for at retten kan tage stilling til spørgsmålet om tilkendelse af omkostninger hos modparten.
2. Ved forlig – uanset om disse indgås inden- eller udenretligt – skal spørgsmålet om fordeling af sagens omkostninger begæres påkendt af retten eller godkendes af selskabet, inden bindende aftale indgås.
3. Ved voldgift forudsætter selskabet, at omkostningerne fordeles i overensstemmelse med principperne i retsplejelovens kapitel 30.
4. Eventuelt tillagte omkostninger hos modparten skal komme selskabet til gode. Sikrede, dennes advokat eller professionelle rettergangsfuldmægtig, jf. § 11a, skal søge tillagte omkostninger indkrævet hos modparten. Er sådanne omkostninger uerholdelige, dækker selskabet disse omkostninger med fradrag af eventuel selvrisiko, og selskabet indtræder i sikredes ret.
5. Indgås forlig om betaling af hovedstol, renter og tilkendte omkostninger mod en saldokvittering, skal der ske forholdsmæssig fordeling af forligsbeløbet mellem på den ene side hovedstol og renter og på den anden side tilkendte omkostninger.

§ 10. Forsikringsperioden

Forsikringen dækker kun omkostninger ved tvister, hvor søgsmålsgrunden er opstået samtidig med eller efter hovedpolicens ikrafttræden. Det er tillige en betingelse, at søgsmålsgrunden er opstået inden forsikringens ophør.

§ 11. Valg af advokat

1. Dækningen er betinget af, at sikrede har søgt bistand hos advokat, der har påtaget sig sagen. I gruppesøgsmål, hvor tilmeldingsmodellen anvendes, vælger grupprepræsentanten den sagsførende advokat. Sikrede vælger selv sin advokat blandt medlemmerne af Advokatsamfundet. For småsager gælder § 11a.
2. Når selskabet har givet tilsagn om retshjælp, skal advokaten afstå fra at gøre salærkrav m.v. gældende hos sikrede. Dette gælder dog ikke:
 - a) Selvrisiko og eventuelle beløb ud over forsikringens dækning, eller
 - b) Udgifter, aftalt med sikrede inden eller senest samtidig med beslutningen om udgiftens afholdelse, når udgiften falder uden for forsikringsdækningen.
3. Nægter advokaten at afgive erklæring herom, kan der ikke gives dækning.
4. Advokaten har direkte krav mod selskabet på forsikringsydelsen og kan ikke med bindende virkning for selskabet indgå aftale om sit salær med sikrede.
5. Salæret beregnes i overensstemmelse med de retningslinjer for sagsomkostninger i borgerlige sager, som følges af domstolene. Tvister omfattet af retsplejelovens kapital 31 om offentlig advokatretshjælp afregnes i overensstemmelse med de deri anførte retningslinjer.
6. En advokat kan ikke føre sin egen sag.
7. Hvor tvisten føres uden for Danmark, sker valget af en udenlandsk advokat efter aftale med selskabet.

§ 11A. Særlige regler for småsager - sager med en sagsgenstand under 50.000 kr.* - samt anerkendelsessøgsmål

1. § 11, stk. 1, gælder ikke i sager, som behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 39 (småsagsproces).

Dækningen af salæromkostninger efter stk. 5 er betinget af, at sikrede har søgt bistand hos en advokat eller en af selskabet godkendt professionel rettergangsfuldmægtig**, jf. retsplejelovens § 260, stk. 5. Reglerne i § 11, stk. 2 til 7 gælder i de tilfælde tilsvarende for professionelle rettergangsfuldmægtige som for advokater, der vælges efter reglerne i § 11, stk. 1.

2. Bortset fra retsafgift og eventuelle udgifter til sagkyndig erklæring, der pålægges af retten, er eventuelle udgifter forud for hovedforhandlingen ikke omfattet af retshjælpsdækningen. Udgifter forbundet med hovedforhandlingen dækkes efter reglerne i stk. 5.

Selskabet kan betinge dækningen af, at sikrede søger bistand hos advokat eller anden professionel rettergangsfuldmægtig, jf. stk. 1.

3. Selskabet kan til enhver tid betinge dækningen af, at der indgives anmodning til retten om, at sagens behandling sker efter almindelige procesregler, jf. retsplejelovens § 402.
4. En eventuel aftale mellem parterne om, hvorvidt en sag skal behandles efter reglerne om småsagsproces eller ej, skal på forhånd godkendes af selskabet.
5. Eventuelt salær til advokat eller den iht. retsplejeloven § 260, stk. 5 anførte rettergangsfuldmægtige beregnes i overensstemmelse med landsretternes vejledende salærtakster for hovedforhandlingen i straffesager, jf. retsplejelovens § 408.

§ 12. Anmeldelse til selskabet

1. Anmeldelse til selskabet skal ske snarest.
2. Anmeldelse til selskabet skal så vidt muligt indeholde:
 - a) Angivelse af modparten.
 - b) Påstand (eventuelt tillige modpartens påstand).
 - c) Kort sagsfremstilling med angivelse af de anbringender, hvorpå påstanden støttes. Selskabet kan endvidere, når det er nødvendigt af hensyn til sagens belysning, forlange dokumenter og bevisligheder forelagt. Endelig vil selskabet kunne forlange en juridisk begrundelse for påstanden.
 - d) Oplysning om, hvilke processkridt af udgiftskrævende art der planlægges eller undtagelsesvis måtte være indledt.
 - e) Advokatens eller den i henhold til retsplejeloven § 260, stk. 5 anførte rettergangsfuldmægtiges erklæring om, at denne med hensyn til salærkrav m.v. (se § 11, stk. 2) vil holde sig til selskabet.
 - f) Eventuel dokumentation for, at de økonomiske betingelser for at opnå fri proces er opfyldt.
 - g) I gruppesøgsmålet, hvor tilmeldingsmodellen anvendes, indgiver grupperepræsentantens advokat ud over de i § 12, stk. 2a-f nævnte oplysninger, desuden en liste med oplysning om navn og retshjælpsforsikring for hver af de enkelte gruppemedlemmer i gruppesøgsmålet.
3. Anmeldelse indgives af advokaten eller i de i § 11, stk. 7 og i de i § 11a nævnte tilfælde af sikrede selv. For de i § 11a nævnte tilfælde indgives anmeldelse på selskabets blanket for småsager***.
4. Under sagens gang giver advokaten selskabet underretning om processkridt af væsentlig omkostningsmæssig betydning.

§ 13. Generelle bestemmelser

1. Retshjælpsforsikringen følger hovedpolicen og de for denne gældende vilkår i det omfang, de kan finde anvendelse og ikke særligt er fraveget ved nærværende policetillæg.

2. Er omkostninger i forbindelse med en tvist om erstatningskrav mod sikrede dækket af en ansvarsforsikring, dækkes disse omkostninger ikke af retshjælpsforsikringen, men er omfattet af ansvarsforsikringen i det omfang, det følger af denne policies bestemmelser.

§ 14A. Særlige vilkår for retshjælpsforsikring i tilknytning til bygningskaskoforsikring (villa- og fritidshusforsikring)

Retshjælpsforsikringen dækker kun, hvis forsikringen omfatter forsikring mod bygningsbeskadigelse. Såfremt forsikringen alene omfatter brandforsikring, er der ingen dækning under retshjælpsforsikringen. Af de tvister, der i henhold til §§ 1-13 falder ind under området for retshjælpsforsikring, omfatter nærværende forsikring kun sådanne tvister, hvori sikrede er part i sin egenskab af ejer af den forsikrede ejendom eller bruger af ejendommen i dens helhed. Øvrige tvister, der falder ind under området for retshjælpsforsikring, er dækket af retshjælpsforsikring i tilknytning til enten familieforsikring med indbodækning eller lystfartøjs- eller motorkøretøjsforsikring med kaskodækning.

§ 14B. Særlige vilkår for retshjælpsforsikring i tilknytning til motorkøretøjsforsikring (inkl. camping- og påhængsvogn samt knallert) med sædvanlig kaskodækning

Retshjælpsforsikringen dækker kun, hvis forsikringen omfatter kaskoforsikring. Såfremt forsikringen kun omfatter ansvarsforsikring eller ansvars- og brandforsikring, er der ingen dækning under retshjælpsforsikringen.

Af de tvister, der i henhold til §§ 1-13 falder ind under området for retshjælpsforsikring, omfatter nærværende forsikring kun sådanne tvister, hvori sikrede, jf. fællesbetingelserne for ansvars- og kaskoforsikring, er part i sin egenskab af ejer, bruger eller fører af det forsikrede køretøj. Uanset bestemmelsen i § 3, stk. 1, dækkes alle tvister, der angår personskade opstået ved kørsel med det forsikrede køretøj, selv om tvisten er opstået i forbindelse med sikredes erhvervsudøvelse. Dækning i henhold til retshjælpsforsikringen ydes uden at påvirke forsikredes ret til at opnå eller bevare bonus/rabat.

Øvrige tvister, der falder ind under området for retshjælpsforsikring, er dækket af retshjælpsforsikring i tilknytning til enten familieforsikring med indbodækning, bygningskaskoforsikring (villa- og fritidshusforsikring) eller lystfartøjsforsikring med kaskodækning.

§ 14C. Særlige vilkår for retshjælpsforsikring i tilknytning til lystfartøjsforsikring med kaskodækning

Retshjælpsforsikringen dækker kun, hvis forsikringen omfatter kaskoforsikring. Såfremt forsikringen alene omfatter ansvarsforsikring, er der ingen dækning under retshjælpsforsikringen.

Af de tvister, der i henhold til §§ 1-13 falder ind under området for retshjælpsforsikring, omfatter nærværende forsikring kun sådanne tvister, hvori sikrede er part i sin egenskab af ejer, bruger eller fører af det forsikrede lystfartøj.

Øvrige tvister, der falder ind under området for retshjælpsforsikring, er dækket af retshjælpsforsikring i tilknytning til enten familieforsikring med indbodækning, bygningskaskoforsikring (villa- og fritidshusforsikring) eller motorkøretøjsforsikring med sædvanlig kaskodækning).

§ 14D. Særlige vilkår for retshjælpsforsikring i tilknytning til familieforsikring med indbodækning

Fra retshjælpsforsikringen i tilknytning til familieforsikringen er yderligere undtaget følgende:

1. Tvister, hvori sikrede er part som ejer af fast ejendom eller som bruger af fast ejendom i dens helhed. Forsikringen dækker dog:
 - a) I indtil 14 dage efter, at sikrede er blevet ejer af en fast ejendom, hvis der ikke forinden er tegnet bygningskaskoforsikring (villa- eller fritidshusforsikring).

Bilag 16

- b) Tvister i forbindelse med ubebyggede grunde, der anvendes til fritidsbrug eller er anskaffet med henblik på opførelse af et parcel- eller fritidshus til sikredes private brug. Denne dækning vedvarer i indtil 14 dage efter, at byggeriet er påbegyndt, og kun hvis der ikke forinden er tegnet bygningskaskoforsikring (villa- eller fritidshusforsikring).
- c) Tvister vedrørende brug af fast ejendom i dens helhed mellem sikrede som bruger og ejeren.
- d) Tvister, hvori sikrede er selvstændig part som indehaver eller bruger af en andels- eller ejerlejlighed i dens helhed, og som hovedsageligt anvendes til sikredes private beboelse. Såfremt der for sikredes andels- eller ejerbolig er tegnet bygningsforsikring med retshjælpsdækning, dækker nærværende forsikring ikke. Andelsboligforeninger og ejerforeninger er ikke dækket af forsikringen.
2. Tvister, hvori sikrede er part som ejer eller bruger af lystfartøj, som for så vidt angår længde og motorkraft ikke er dækket af hovedpolice. Forsikringen dækker dog i indtil 14 dage efter, at sikrede er blevet ejer af et sådant lystfartøj, hvis der ikke forinden er tegnet lystfartøjsforsikring. Retshjælpssager, der som følge af denne bestemmelse er undtaget fra dækning i henhold til nærværende police, er dækket af en retshjælpsforsikring i tilknytning til lystfartøjsforsikring med kaskodækning.
3. Tvister, hvori sikrede er part som ejer, bruger eller fører af motordrevet køretøj, herunder camping- og påhængsvogne. Retshjælpssager, der som følge af denne bestemmelse er undtaget fra dækning i henhold til nærværende police, er dækket af en retshjælpsforsikring i tilknytning til motorkøretøjsforsikring med sædvanlig kaskodækning.
- * Beløbsgrænsen gælder fra den 1. januar 2008.
- ** Anvendelsen af professionel rettergangsfuldmægtig er afgrænset til bistand fra en rettergangsfuldmægtig, der erhvervsmæssigt repræsenterer en part. Bistanden skal være ydet som led i rettergangsfuldmægtigens erhvervsvirksomhed med indtægt for øje, og det vil normalt være en forudsætning, at den pågældende har særlige forudsætninger for at repræsentere parten ved en domsforhandling. Bistand fra en parts familiemedlem, ven, nabo eller lignende, der ydes som en vennetjeneste dækkes ikke.
- *** Blanketten er udarbejdet af Forsikring & Pension og kan bestilles på www.forsikringenshus.dk eller i dit forsikringsselskab.

Bilag 17

Alternative og tilgrænsende retshjælpsordninger

Ud over retshjælp ved advokat og retshjælpsinstitutioner findes en række alternative former for retshjælp. Derudover findes ordninger, som grænser til retshjælpsområdet. Der findes ingen samlet oversigt over de forskellige former for retshjælp og juridisk rådgivning. Den følgende beskrivelse har derfor alene til formål at pege på områder, hvor rådgivning også finder sted.

1. Som eksempler på alternative former for retshjælp kan nævnes:

a. *Vejledning ved domstolene* af bl.a.:

Selvmødere i civile retssager, jf. retsplejelovens § 339, stk. 4.

Selvmødere i fogsedsager, jf. retsplejelovens § 500, stk. 1.

Skyldneren om virkninger af tvangsauktion over fast ejendom, jf. retsplejelovens § 561, stk. 3.

b. *Retshjælp på internettet*, f.eks.:

<http://www.familieadvokaten.dk>

<http://brevkassen.ret-raad.dk>

<http://www.danskeboligadvokater.dk>

c. *Brevkasser i aviser, ugeblade mv.*

d. *Juridisk rådgivning for særlige grupper*, f.eks. via organisation:

Kunstnernes Retshjælp.

Ældresagen.

Exit Retshjælp (København, retshjælp målrettet indsatte og særligt ex-indsatte).

Retshjælpen RUSK (København, har særligt specialiseret sig i retshjælp til personer i berøring med det strafferetlige system).

Fængselsrejsesholdet (Social og juridisk rådgivning for indsatte. Har i marts 2011 fået bevilget 4,7 mio. kr. fra satspuljen).

e. *Opsøgende retshjælp på gadeplan*. Ved udmøntningen af satspuljen for 2008 blev der afsat 9 mio. kr. til fordeling over 4 år til etablering af tilbud om opsøgende retshjælp på gadeplan. Gadejuristen og Kofoeds Skole er tildelt hhv. 5,2 og 2 mio. kr. over hhv. en treårig og fireårig periode. Retshjælpen i Roskilde er tildelt 1,7 mio. kr. over en fireårig periode. Som led i aftalen om udmøntning af satspuljen i 2012 er afsat 2 mio. kr. i 2012 og 2,5 mio. kr. årligt fra 2013 og frem til Gadejuristen.

Bilag 17

2. Som eksempel på rådgivning, der grænser til retshjælp kan nævnes:

- a. *Gældsrådgivning til udsatte borgere.* Som en del af satspuleaftalen for 2008 blev der afsat 16 mio. kr. over fire år (2009-2012) til etablering af frivillige gældsrådgivninger målrettet socialt udsatte borgere med gæld. Frelsens Hær, Forbrugerrådet, Kristeligt Studentersettlement, Den Sociale Retshjælp i Århus og KFUM's Sociale arbejde har alle modtaget støtte til etablering af gældsrådgivninger for udsatte borgere med gæld. I forbindelse med udmøntningen af satspuljen for 2012 blev det besluttet at afsætte 40 mio. kr. over 4 år til frivillig gældsrådgivning. Midlerne skal følge op på den frivillige gældsrådgivning, der blev etableret med satspuljeaftalen for 2008.

- b. *Socialrådgivning, f.eks.:*
Settlementet (København).
Den Sociale Retshjælp.
Fængselsrejsesholdet.